

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalški prostori: 2637 B. Lawdala av.
Office of publication: 2637 B. Lawdala av.
Telephone: Lawdala 4835.

LETO—YEAR XV. Cena lista Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 14. januarja (Jan. 14) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 11.

STAVKA RUDARJEV V KANSASU SE TRAJA.

Lewis morda "odpokliče" vojaške četice, ker mu še delajo preveč sramote.

PRAVA SLIKA POLOŽAJA.

(Izvirno poročilo Prosveti.)
Radley, Kans., 11. jan. — Stavka premogarjev v državi Kansas še traja in položaj je z malimi izjemami neizpremenjen. Protesti iz raznih držav proti Lewisu so tako številni, da bo najbrž Lewis sam priporočil, naj se vojaške četice odpokličejo iz malih naselbin in nastanijo v Pittsburgu za slučaj ponovne "ženske revolucije". Le na ta način se Lewis lahko izgovarja, da nima unijskih stavk-kazov pod zaščito vojaške straže.
Tukajšnje kapitalistično šopisje se vedno ogreva za Lewisa in njegovo početje, na drugi strani si pa premogovne družbe veselja manejo roke, ker je Lewis tako uspešno naredil razkol v organizaciji United Mine Workers of America, kar so družbe najbolj želele.

Lewis upa, da mu bodo družbe povrnilo uslugo za uslugo, ko poteče pogodba, pa se moti. Kaj če se zgodi takole: Ko poteče pogodba 31. marca in nove pogodbe ne bo mogoče skleniti, tedaj pokliče Lewis sedanje stavkokezo na stražnik, premogovne družbe mu pa bodo rekly: "Lewis, sprejmi pogodbo, kakršno hočemo mi, ako ne, nam je na razpologo več kot dve tretjini rudarjev v Kansasu, katere si ti, Lewis, kar tebi nič meniš izobeh iz organizacije pred šestimi meseci, namesto da bi jih podpiral! Zdaj so še dovolj izstradani, da jih lahko porabimo za stavkokezo proti tebi!"

Kaj poteče Lewis takrat, ne vemo. Ali se bo zavedal krivice, katero je naredil nam in sebi?
Naša vrla bojovnika Howat in Dorchy sta pa lahko prepričana, da ob prihodnjih volitvah se mora naša premogarska organizacija udeležiti boja za delavske kandidate krajevnih uradnikov in zastopnikov. Edino na ta način bodo naše stavke plodonosne in zmagovite.

Se nekaj. Če bi kdo rad vedel, kdo bo prvi stavkocaz za časa bodoče stavke, reci mu: "Moj dragi, jaz dobro vem, ko spravlja premog na površje, ne vem pa, kdo ga je spravil pod zemljo." Ako ti odgovori, da neki "vsega-mogočni" — tedaj look out! Pred seboj imaš stavkocaza! — Stavkar.

ČE JE ČLOVEK PREVEČ ZGOVOREN IN VLJUDEN . . .

New York, N. Y. — Zvezni distriktni sodnik Frank Copper je razsodil, da vsakdo krši Volsteadovo prohibicijonško postavbo, ki drugemu pove, kje se dobi žganje in obsodil je Isadore Rosenberga na sto dolarjev denarne globe.
Tihotapski žganjekuharji se zdaj veselo te razsodbe in pravijo, če je razlaga pravilna, tedaj krši postavbo tudi tisti, ki ovadi tihotapskega žganjekuharja, kajti tudi on pove prohibicijonškim agentom, kje lahko kupijo žganje, da imajo dokaze.

Angleži bodo oborožili Griffithovo stranko na Irskem?

London, 12. jan. — Iz Dublina je prišla vest, da so britske vojaške oblasti pripravljene dati vse topove in drugo orožje ter strelivo, kar ga je na Irskem, provizorični irski vladi, kateri načeljuje Griffith. Namen tega dobrodušnega darila je, da bo Griffith dobro založen z bojnim materijalom za potlačanje ekstremnih republičanov pod vodstvom De Valere, ako bi zadnji poskušali pridobiti irske čete na svojo stran in se lotiti nasilne vstaje.
Irski politični jetniki so bili danes pomiloščeni. Okrog tisoč snafajnovcev je bilo izpuščenih. Med temi je 26 Ircev, ki so bili obsojeni na smrt.

MIR NA IRSKEM! 23.000 ŽELEZNIČARJEV ZASTAVKA DANES.

Dublin, Irsko, 13. jan. — "Svobodna irska država" je danes v paničnem stanju, ko je odbor organizacije železničarjev odznanil, da 23.000 železničarjev stopi v stavko v soboto o polnoči. Stavka bo generalna. Železničarji izjavljajo, da jih hočejo železniške družbe vreči nazaj v razmere pred desetimi leti z znižanjem meзде in podaljšanjem delavnika.

FOTOGRAVERSKI DELAVCI ZMAGUJEJO.

VELIKA TVRDKA JE PODPISALA POGODBO Z ORGANIZACIJO.

5 to zmagajo so postojanke podjetnikov oslabiljene.
New York, N. Y. — Podjetniki so poizkusili vse, da porazijo fotograverske delavce, ki so zastavkali, ker so jim naznanili, da je meзда znižana za pet dolarjev na teden. Najprvo so sami poizkusili delati, da tako ostražijo fotograverske delavce. Delavci so se seveda smejali takemu poizkusu, kajti vedeli so, da se bodo podjetniki kmalu naveličali delati. Po prvem delavniku je že prišla polovica manj podjetnikov na delo in tako se je drobilo število delalnih podjetnikov, dokler ni ostalo tako majhno, da ni vredno, da se omeni.

Velika pobitost se je pa pojavila med podjetniki, ki so v nemer pridigali, da morajo podjetniki biti ravno tako solidarni, kot so delavci, ko je druga največja fotograverska tvrdka Empire Photo Engraving kompanija podpisala pogodbo z organizacijo fotograverskih delavcev. Delavci je ta zmagava navdušila in prepričani so, da tudi drugi podjetniki kmalu odnehajo in podpišejo pogodbo z organizacijo.

Zmaga je pa zaradi tega tako značilna in pomembna, ker je vprav ta tvrdka skušala pred nekaj dnevi izvršiti delo s pomočjo podjetnikov. Prepričala se je, da so taki poizkusi prazne sanje, ki več škodijo kot koristijo.

ALI SE JE RES ŠTEVILO BREZPOSELNIH DELAVCOV SKRČILO?

Številke govore, kaj je in kaj ni resnica.

New York, N. Y. — V državi New York je bilo proti koncem leta nastavljenih malo več delavcev v glavnih in nesezonskih industrijah. Poročila iz Pennsylvanije pa govore, da je bilo v decembru petdeset tisoč delavcev manj zaposlenih v industriji kot v prejšnjem mesecu. Tako poročilo podaja državni delavski departament v Pennsylvaniji. Poročilo prihaja torej iz dobrega vira in je resnično.

Iz teh števil je spoznati, da je število brezposelnih delavcev skoraj vedno enako. Ako se delo odpre v eni državi, ponehuje v drugi. Zdi se, da smo še daleč od tega, da se zasuee kolesje v tovarnah, čeprav stajajo preroki na vseh vogalih in pripovedujejo, da se industrija kmalu oživi. Boljše je biti v tem oziru pesimist kot optimist, saj delavci ne doživijo razočaranj.

103 ŽRTVE "MESERČINE" PO PRVEM JANUARJU!

New York, N. Y. — Od prvega januarja je strupeno žganje zahtevalo 103 žrtve. V New Yorku je bilo največ žrtve, kajti žganje je pobralo 31 oseb.
Zagovorniki prohibicije trdijo, da zdaj prihaja manj ljudi v noričnice, od kar je uvedena prohibicija. To je že verjetno, ker zdaj žganje ubija ljudi, mesto da dobe delirium tremens.

TEKSTILNIM DELAVCI HOČEJO NAPRTITI VEČ DELA.

OBENEM JIM HOČEJO ZNIŽATI MEZDO.

Tako izgleda povsod tisto vračanje v normalne čase po podjetniških principih.

New York, N. Y. — Zdražitvena konvencija tekstilnih delavcev je sklenila, da bo organizacija povsod podpirala odpor tekstilnih delavcev, kjer bodo skušali podjetniki naprtiti več dela tekstilnim delavcem ali pa znižati njih meзде. Russell Palmer, tajnik organizacije tekstilnih delavcev, poroča, da se je na podlagi tega zaključka vršila konferenca v Naticku, R. I., na kateri je bil sam navzoč. Palmer je takoj po otvoritvi konference razložil delegatom načrt za kampanjo proti več delu in znižanju meзде. Nekateri podjetniki hočejo, da tkalci delajo na dva stola, nekateri pa celo zahtevajo, da en delavec dela na štiri stole. Obenem pa želi podjetniki tudi znižati meздо. Tako početje imenujejo podjetniki vračanje v normalne čase. Delavci naj več producira in za nižjo meздо. To je zdaj načelo podjetnikov.

Palmer je pojasnil, da se podoben delo vrši z literaturo in shodi. Organizirajo se nova lokalna društva tam, kjer še ni organizacije tekstilnih delavcev. V nekaterih mestih je organizacijsko delo prav dobro uspelo, ker so zdaj vsi tekstilni delavci združeni v eni organizaciji. Da se to organizacijsko delo izvrši, plača vsak član po en dolar v centralno blagajno.

Palmer je pojasnjeval izjavo tovarnarjev, ki izdelujejo sukno in ki so rekli, da ne bodo znižali delavske meзде sedaj in da ne bodo obdrževali nobene nadaljne konference o mezdni zadevi. Palmer pravi, da ta izjava pomeni, da pridejo po nekaj tednih vsi tovarnarji hkrati z zahtevu, da se vobče zniža meзда, ali da delavci delajo na dveh ali štirih stoli, dasiravno dozdaj delajo na enem ali dveh stoli.

Websterjeva stavka je izbruhnila nenasledoma, je pojasnjeval Palmer, ker so tkalci prišli do prepričanja, da je nemogoče delati na dveh ali štirih stoli in si pri takem delu ohraniti zdravje.

Povdarjal je, če se delavci ne organizirajo zdaj in ne izvedejo odločnega odpora, se ne bo le vzdržal ta nečloveški sistem pri delu, ampak profit tovarnarjev postane tako visok, kot je bil v vojnem času.
Ako bi bili tekstilni delavci vsi v organizaciji, je menil Palmer, bi se podjetniki ne upali priti na dan s takimi zahtevami.

ZANIMIVA JAVNA DEBATA.

Chicago, Ill. — V nedeljo dne 15. januarja se vrši zelo zanimiva debata v Ashland Auditorium na vogalu Ashlandske ceste in Van Burenove ulice. Na dnevnem redu je vprašanje: "Ali je socializem edino upanje človeškega plemenstva?"
Rev. Irwin St. John Tucker bo zavzel pozitivno stališče, znani odvetnik Clarence Darrow pa negativno.
Začetek točno ob poltrem popoldne.

Rdeča armada odkrita v Italiji.

Florence, Italija, 13. jan. — Karabinarji so aretirali več komunističnih voditeljev, ki so obtoženi, da organizirajo rdečo armado.
VREME.
Chicago in okolica. V nedeljo jasno. Južnozpadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 22, najnižja 14. Sonce izide ob 7:16, zaide ob 4:42.

REVOLTA V INDIJI JE KONČANA — IN NI KONČANA.

London, 13. jan. — Uradno se poroča, da je revolta Moplavov v Indiji končana.
Allahabad, Indija, 12. jan. — Med rebelnimi Moplavi in angleškimi četami se vrši velika bitka pri Tottakadu. Izid bitke ni še znan, toda izgube so velike na obeh straneh. Angleži so ustrelili šest ujetih voditeljev revolte v Malpuramu.

NOVE VRSTE INDUSTRIJSKO SODIŠČE.

HARTEVAJO GA VELEBIENIŠKI INTERESI.

Gompers meni, da se velebičniški interesi igrajo z ognjem.

New York, N. Y. (Federated Press). — Delavstvo je pričelo z bojem proti predlogi za ustanovitev industrijskega sodišča po kansaskem vzoru. Boj je seveda pričel v New Yorku in Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, ki se je pred kratkem mudil v New Yorku, je svaril podjetniške interese, naj se nikar ne igrajo z ognjem, ker hočejo delavstvu valiti za vsako ceno postavbo, ki jim jemlje pravico do stavke. Koncem analize je rekel, da organizirano delavstvo ne bo ubogalo. Pojasnil je tudi, da so vse take postavbe v protislovju z ustavo Združenih držav.

Zdaj prihaja Frank Gardner, tajnik podjetniške organizacije New York Board of Trade and Transportation, ki je prevzela nalogo, da pritise tako na legistaturo, da sprejme to protidelavsko predlogo, z izjavo, da je taka postavba potrebna v interesu miru v industriji. V kolikor se je izvedelo dozdaj, bo imel po tej postavbi, ako bo sprejeta, vsak podjetnik ali pa deset državljanov pravico zahtevati sodnijsko preprovo, ki preprečuje stavko za tri-deset dni, dokler trajajo pogajanja za izravnavo sporov, kot je določeno v postavi.

Zdi se, da ta podjetniška organizacija misli, da New York potrebuje kaos v industriji, kakršnega je povzročil industrijski zakon v Kansasu. Kajti izjava Gardnerja pravi, da so na podjetniške organizacije vplivali uspehi, ki jih je dosegel governer Allen, da se je odločila za tako postavbo.

Naravnost smešno je pa, kar pravi tajnik podjetniške organizacije, da nima delavstvo ničesar izgubiti, ampak lahko pridobi vse, ko so odpravljene stavke s prisilnim razsodiščem in sodnijskimi prepovedmi.

Ako primerjamo Gompersovo kritiko o industrijskih sodiščih s kritiko Alexandra Howata, predsednika štirinajstega distrikta rudarske organizacije, opazimo, da sta si podobni. Howat je šel zaradi svojega prepričanja v ječo.

Parlamentarni zakuljaniki privatnih bizniških interesov že prihajajo v Albany in drugi so že prišli, da delajo propagando za industrijsko sodišče. Ta znamenja govore, da bodo napravljeni resni poizkusi, da se sprejme postavba, ki omejuje delavcem pravico do stavke. Taka postavba je bila od nekada najbolj priljubljen srček protidelavskega advokata Walter Gordon Merrita, ki je igral glavno ulogo v pravdni zadevi klubčarskih delavcev v Danburyju, Mass. Najbrž bo ta advokat pripotočal, da se sprejme postavba, ki določa, da morajo biti delavske strokovne organizacije inkorporirane. Kajti cilj tega advokata je, da se delavske organizacije tožijo na odškodnino v slučaju stavke.

Seveda je stališče, ki ga zavzema advokat zelo čudno. In Gompers pravilno vprašuje, ko pravi, ako so bili podjetniki že kdaj obsojeni, da plačajo delavcem odškodnino, ker so prelomili pogodbo z delavci. Gompers nadaljuje, da hočejo le to obnoviti, kar se je zgodilo pred tri sto leti v Evropi, ko so konfiscirali denar delavskih cehov na Angleškem. Podjetniki se igrajo z ognjem, meni Gompers.

Briand je padel; nova kriza v Evropi.

Francoški militaristi strmgolavili Brianda, ker je v Cannesu glasoval za priznanje ruskih sovjetov, aliančni pakt z Anglijo in moratorij za Nemčijo. Militaristi Poincare ga nasledil. Ekonomska konferenca v Genovi se morda ne bo vršila. Lloyd George je rekel, da je z Briandom padel tudi vrhovni svet entente.

Cannes, Francija, 13. jan. — Vrhovni svet je sklenil, predno se je razšel, da vsi zaključki, narejeni v Cannesu, ostanejo v veljavi brez ozira kaj stori Francija.
Vrhovni svet je tudi zaključil, da ekonomska konferenca v Genovi se odpre 8. marca.
Cannes, Francija, 13. jan. — Mnenje tukajšnjih diplomatov, ki zapuščajo konferenco vrhovnega sveta, je, da Francija ostane osamljena. Angleški delegatje izjavljajo, da ekonomska konferenca v Genovi se bo vseeno vršila, če bo Francija zraven ali ne.

Pariz, 13. jan. — Raymond Poincare, bivši predsednik Francije, se danes posveteje z voditelji najreakcionarnjših strank glede sestavljanja nove vlade. Ako se Poincare posreči organizirati vlado, tedaj bo ta vlada najbolj nasadnjalka odkar je padel Clemenceau. Poincarova vlada bo zahtevala nadaljno vojaško okupacijo Nemčije, ako zadnja ne plača odškodnine ta mesec, in bo zavrgla priznanje Sovjetske Rusije.

Pariz, 13. jan. — Aristide Briand, ki je načeloval francoški vladi malo manj kot leto dni, je večeraj podal ostavko; njegov vred je odstopil njegov kabinet. Ostavka je sledila konfliktu na kabinetni seji, ki se je vršila večeraj zjutraj in kateri je predsedoval Millerand, predsednik Francije. Millerand je napadel Brianda zaradi zaključkov v Cannesu. Po seji je Briand stopil pred nižjo zbornico, govoril je eno uro o zaključkih vrhovnega sveta in nato je naznanil svojo demisijo.

Trije zaključki so strmgolavili Brianda: angleško-francoški pakt, priznanje sovjetske vlade v Moskvi in moratorij za Nemčijo.

Evropa stoji pred novo krizo. Vsa znamenja kažejo, da bo Poincare, eden največjih nasadnjakov in militaristov v Franciji, Briandov naslednik. Millerand je snoč konferiral s Poincarem. Geolo Poincare in njegovih pristašev je, da mora Nemčija plačati "vse do sandjega centima"; o moratoriju noče ničesar slišati in ravno tako ne o priznanju Sovjetske Rusije. Ekonomska konferenca v Genovi najbrž ne bo in Anglija mogoče umakne svoj aliančni pakt ter prepusti Francijo njeni usodi.

Cannes, Francija, 13. jan. — Dr. Walter Rathenau, načelnik nemške delegacije, je ravno govoril na večerajnji popoldanski seji vrhovnega sveta o položaju Nemčije z ozirom na vojno odškodnino, ko je stopil telegrafski sel in pretrgal njegov govor. Brzojavka je naznanila padec Birandove vlade.
"Konec vrhovnega sveta in konec upanja, da Evropa okreva," je takoj vzkljnil Lloyd George.

Seja se ni več nadaljevala. Vrhovni svet je zaključil zborovanje za nedoločen čas, oziroma za toliko časa, da bo konec vladne krize v Franciji. Loucheur, zastopnik Francije, je takoj naznanil, da gre v Pariz. Lloyd George ga je prosil, naj ostane le toliko časa, da dr. Rathenau konča svoje poročilo o odškodnini, toda Loucheur ni hotel čakati.

Pariz, 13. jan. — Briand ni (Dalje na 3. strani).

80.000 JUGOSLOVANOV NA ALBANSKI MEJI?

Albanci tožijo Jugoslavijo pred ligo narodov, da hoče morda okupirati ispraznjeno ozemlje.

JUGOSLOVANSKI DELEGAT TAJI.

Zeneva, Švica, 13. jan. — Albanska komisija se je pritožila na svet lige narodov, da je jugoslovanska armada 80.000 mož na albanski meji v svrhu, da ponovno okupira albansko ozemlje, ki je bilo pred kratkim ispraznjeno.

Brzojavka albanske komisije v Valoni, datirana 10. januarja, se glasi:

"Albanska vlada nas je informirala, da so se na meji Albanije pojavile močne jugoslovanske čete, ki imajo namen, reokupirati teritorij, katerega so pred nedavnim ispraznili. Is nevojskih virov se dosnava, da jugoslovanska armada šteje približno 80.000 mož in je spremljena s vsami potrebščinami za takojšnjo akcijo. Albanska vlada je velela svojim četam, da se umaknejo v slučaju napada in naj se izognejo sovražnostim, če je le mogoče. Komisija se ne more verjeti o resničnosti teh informacij, ker ni pooblaščen stopiti na jugoslovansko ozemlje."
Zastopnik Jugoslavije Jovanović je ostro kritiziral poročilo albanske komisije. Dejal je, da Albanija izrablja ligo narodov kot sredstvo za opravljanje Jugoslavije s falsificiranimi vestmi. Dalje je rekel, da je Jugoslavija ispraznila vso nevtralnno cono in nima namena, da bi jo reokupirala.

Svet lige narodov ima velike težave s Poljski in Litvini zaradi Vilne. Obe stranki sta izjavili, da ne sprejmeta zaključka lige narodov glede Vilne. Pred kratkim je bil v Vilni nekaj plebisit, ki je izpadel v prid Poljakov. Litvini trde, da je bil plebisit poljski cirkus.

SIAMSKA DVOJČKA SE NI RADA LOČILA.

Chicago, Ill. — Pred več meseci sta prišla v Chicago iz Čehoslovakijske siamske dvojčka Jospina in Roza Blažek. Sestri sta skupaj zrasli v kolku in stari sta 34 let. Zadnji četrtek so zdravniki v American Hospitalu prejeli prošnjo dvojčkov, da ju naj razrežejo in ločijo. Dr. Max Thorek bo preiskal sestri, če je operacija sploh mogoča. Preiskava se bo vršila s pomočjo Roentgenovih žarkov in fluoroskopa. Sestri sta v večnem strahu, da smrt ene pomeni zastrupljenje krvi in smrt druge.
Obe sestri sta drugače popolnoma normalni. Zanimivo je to, da je bila Roza omožena na Češkem in ima enajstletnega sina. Njen mož je bil ubit v vojni.

KARDINAL GIBBONS ZAPUSTIL \$135,266.

Baltimore, Md. — Premoženje umrlega kardinala Gibbonsa znaša \$135,266, obstoječe iz libertibondov in raznih drugih obveznic, osebnega imetja in gotovine v bankah. Gotovina znaša \$94,477.15 (Kdo pravi, da cerkveni knezi ne verjamejo, v posvetne zaklade?)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovenic National Benefit Society.
 Owned by the Slovenic National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-22) poleg vsakega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

ROCKEFELLER JE MORAL LE ODNEHATI?

V Bayonu so zastavkali oljni delavci, ker jim je Tidewater Oil kompanija hotela znižati mezdo za 24 odstotkov. Delavci so bili prisiljeni vstopiti v obrambno stavko, kajti če bi sprejeli znižanje mezde, bi bili pri sedanjih draginjah obsojeni na počasno umiranje lakote.

Kompanija je mislila, da bo zlomila stavko takoj v prvih dneh, kot je to storila v preteklosti, ko je najela svoje hlapce in jih oborožila, da so terorizirali stavkarje in jih družine. Policijski načelnik je prekrizal ta račun, ker je obvestil kompanijo, da ne bo dovolil uvažati v mesto oboroženih hlapcev. Kompanija je spoznala, da ne bo tako lahko ugnati in premagati stavkarje in pričela se je pogajati s stavkovnim odborom, ki so ga izvolili strajkujoči delavci. Pogajanja so končala, da se mezda zniža le za deset odstotkov, da se izplača vsa mezda, ki so jo stavkarji izgubili zaradi stavke in da kompanija ne nastopi in ne preganja nobenega izmed stavkarjev. Priznana je bila tudi pravica, da delavci izvolijo svoje zastopnike, ki jih zastopajo v vseh prihodnjih sporih.

Kompanija je torej odnehala. Ampak če bodo Rockefeller in drugi oljni kralji imeli kaj izgube, ker se niso trdovratno držali svoje zahteve, da se mora mezda znižati za 24 odstotkov, je seveda drugo vprašanje, ki bo rešeno, kadar kompanija sestavi in objavi svojo bilanco.

Če je kompanija odnehala, je le to dokaz, da je bila njena zahteva po znižanju mezde za 24 odstotkov krivična.

VOZOV METUZALEMOVE STAROSTI V PROMETU.

Pri zadnji nesreči, ki se je dogodila na newyorški nadulčni železnici, je bil en mladenič ubit in več drugih oseb je bilo ranjenih. Oba vlaka, ki sta treščila skupaj, sta sestala iz osem voz, izmed katerih so bili štirje stari po devetnajst let, en voz devet in dvajset let, drugi eden in štirideset let in tretji pa celo tri in štirideset let. Vozovi so bili leseni.

Mesto New York ima ravno tako svoje odredbe kot druga ameriška mesta, ki zahtevajo, da se leseni vozovi nadomestijo v tako nevarnem prometu z jeklenimi vozovi. Bivši komisar C. S. Hervey pravi, da so bili vsi poizkusi zastoj, da primorajo družbo, da nadomesti lesene vozove z jeklenimi.

Ako pogledamo profit te družbe, vidimo, da je naravnost ogromen, kajti na glavnico \$21,620,000, ki je bila aktualno vplačana, je družba izplačala v šestnajst letih \$65,625,000. Izplačana je bila torej trikrat tako visoka dividenda, kot znaša aktualno vplačana glavnica. Vozovi na nadulčni železnici so pa ostali leseni.

To govori, da so nekaterim kapitalistom zde človeška življenja zelo po ceni. Par milijonov manj dobička in na stotine ljudi bi bilo obvarovanih poškodb in marsikateremu bi bilo tudi ohranjeno življenje!

POTEZE PEKOVSKIH PODJETNIKOV.

Kadar pride do spora med pekovskimi delavci in podjetniki, tedaj mali podjetniki prvi podpisajo pogodbo z organizacijo pekovskih delavcev, medtem ko velepodjetniki vztrajajo v svoji trmi in stavka se nadaljuje. Posledica takega postopanja je, da velepodjetniki razpečajo manj kruha v mestu, v katerem imajo svoje tovarne za izdelovanje raznega peciva.

Velepodjetniki imajo svoje tovarne navadno v velikih mestih, kljub temu pa kmalu občutijo, da prodajo veliko manj kruha kot pred stavko. Velik obrat pa nosi velike dobičke, ako se stroji dobro izrabijo. Da se odjemalci zopet pomnože, prično velepodjetniki razvažati kruh v mala mesta, ki so oddaljena v okrožju do sto milj velikega mesta.

Kruha ne postavijo direktno na trg, da bi mogoče tam odprli svoje prodajalne. Poslužijo se pa nedirektnega pota. V mesto, v katerem mislijo svoj stavkokaški kruh postaviti na trg, pošljejo svoje agente, ki obljubijo kramarjem velik popust. Proti takim potezam pekovskih velepodjetnikov ni druge odpomoči, kot da delavci pazijo, da je na vsakem hlebu unijska znamka. Tako ravnanje prepriča trmaste velepodjetnike, da delavci ne marajo za kruh, ki so ga gnetle stavkokaške roke.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

La Salle, Ill. — Prejel sem iz starega kraja pismo od rojaka, s katerim sva bila prijatelja v civilnem kakor v vojaškem stanu. Poznal sem ga kot naprednega sobojevnika v delavskih vrstah, kakoranjih je bilo precej v malem mestu Idriji. Omenjeni mi piše o svojem in njegovih bratov življenju med vojno, ki so mi bili tudi vsi poznani. Prepričan sem, da je širom Amerike več rojakov, ki poznajo mojega prijatelja Jožefa Knapa in bi se mogoče tudi kateri zanimal za njega usodo, priobčujem vsaj deloma njegovo pismo. Piše mi med drugim:

"Srečen si, da si tam. V Evropi nismo imeli vojno samo s puškami in topovi temveč bila je tudi vojna proti gladi in boleznim. Sploh smo se morali boriti proti vsemu zlemu, česar si more človek domisliti. Vsa grozodejstva, ki so se vršila tu, so nepopisljiva. Vem, da ne boš nejevoljen, če ti popišem nekaj dogodkov iz vojne, najinih se spominjaš. Mislim sem si, da sem popolnoma prost vojašine, ko sem leta 1912 napravil trimesečno vojaško službo na srbski meji kot sanitetni podčastnik. Bil sem takrat odpuščen brez vsega in tudi žena ni ničesar dobila. L. 1914 sem bil med drugimi poklican v Trst k garnizijski bolnici kot sanitetec. Vsak dan sem bil v Rojani pri bratih vojnih in pri bivših tovariših 5. stotnije.

Dne 12. avgusta 1914 smo iz Trsta odšli s transportom v Galicijo, kjer sem bil oddeljen štabni sanitetne divizije. 26. avgusta pa je bil cel naš 97. regiment v boju, pri čemur je največ trpel drugi bataljon. Najmanj tri četvrtine najinih tovarišev je tam padlo in prvega sem videl pasti Kračina, katerega vem, da se dobro spominjaš. Tudi meni se je kakor mojima dvema bratoma šlo za kožo. Starejši je utekel smrti, mlajšega pa sem sam zakopal. Ne morem popisati, kaj sem takrat šutil, ko sem pokopal mlajšega brata, a najhuje mi je bilo, ko sem moral to sporočiti starišem. Umikali smo se, Rusi pa so nam bili vedno za petami. Potikali smo se po Galiciji kakor cigani do Velike noči 1915; nato pa so prišle nove moči in jaz sem dobil nekaj dopusta.

Namesto v Galicijo sem sedaj šel od doma z dopusta na italijansko bojišče na kraško fronto pri Gorici. Tam sem ostal v Kostanjevici kakor štiri mesece, dokler se ni pripetila nesreča in je zletela v zrak cela naša bolnišnica. To je bilo 18. septembra 1915, česar ne bom zabil nikoli. V zraku je nenadoma zašumelo in naše bolnišnice ni bilo več. Od vseh 436 ljudi je ostalo živih samo 8 ljudi, vsi težko ranjeni. Dobil sem drohče šrapnela v prsa, in na glavi tri rane, tudi leve nogo mi je močno poškodovano. Od tam so me prepeljali v Ljubljano in na Dunaj na kliniko, kjer sem se zdrvil celo leto in pet mesecev. Kaj sem prestal in videl, ti ne morem popisati.

Leta 1917 v februarju sem šel prišel na dopust za šest mesecev. Vesel sem se vračal domov, da zopet vidim svoje domače: ženo in dve hčerki, a ko sem prišel domov, so me vprašali, kaj sem in kaj sem prinesel. Niti poznali me niso. Ti ne veš, kaj sem šutil in obup se me je loteval, da bi se usmrtil. Jaz holan, žena in otroci bolni od stradanja in brez vsake obleke.

Sedaj, ko se je končalo klanje, ni nič boljše. Nov gospodar grozovito tlačil ljudstvo po naših pokrajinah. Poprej v Avstriji sem dobival vsaj invalidno penzijo, a sedaj ni niti tega. Zdrav se nisem popolnoma. Bil sem pred mesecem operiran v Gorici in so mi vzeli iz leve noge kroglico.

Zivi se sicer lahko tu, toda le taki, ki ima denar, jaz pa ga nimam, saj nemoreno zaslužiti, ker radi nesposobnosti ne morem delati. V tej mizeriji dostikrat mislim, da bi bolje, če bi bil prve dni padel v Galiciji. — **Joško Knap.**

Tako piše prijatelj, ki je ena izmed mnogih žrtev te vojne. Oziroma rojaki, ki se morda še spominjate svojega nekdanjega prijatelja, skušate mu priskočiti v njegovi sili njemu ter družini na pomoč. — **Matj Vogrič.**

Standardville, Utah. — V Prosveti št. 304 z dne 31. decembra je bil dopis iz naše naselbine. Piše dotičnega dopisa se je poslužil mojega imena za podpis, valed česar ga opozarjam, naj ne daje neresničnih dopisov v list in naj se ne poslužuje drugih imen v te svrhe.

Tako početje je lopovsko, ako se kdo ne upa dati pod svoje pišanje svojega imena in zato izbrati ime drugega rojaka in bi ga bilo tudi treba primerne kaznovati. Gledal bom, da pronajdem takega zlikoveca, za kar sem mu tudi na sledu. — **Joseph Kapavnik.**

Willard, Wis. — Od poyvod prihajajo vesti o pomanjkanju dela, čemur pa se mi farmarji ne moremo pritožiti. Finančno krizo pa občutimo vedno bolj. Dela nam ni treba hoditi iskat pred vrata tovarni ali rudnikov in se razkazovati delodajalcem, kateri je bolj čvrst, da se potem usmili najboljših in milostno podeli delo.

Zima je pri nas v polnem zamahu. Snež skoraj neprestano, so nastali za pečlarje prvi jetniški dnevi. Pred božičnimi prazniki sem se mudil v New Duluthu, Minn., od koder je minilo že 7 let kar sem se preselil sem. Šel sem zopet obiskati moje stare znance in prijatelje in bil zadovoljen ves čas mojega bivanja med njimi.

Delavske razmere v New Duluthu so za nič. Visoki dimniki jeklarne ne puščajo iz sebe nikaške dima. Vse je mrtvo in nihče od delavcev ne ve, kdaj se bo zopet pokadilo iz velikih plavžev. To je skrivnost jeklarskega trsta. Rojaki, ki imajo še kaj pod palecem še dobro izhajajo in sem bil pri njih na obisku tudi dobro postrežen.

Ves ta moj obisk pa bi bil skoraj nesrečno končal za moj nedolžen pečlarski stan. Neka pečlariča me je s svojimi žgocimi očmi tako močno hipnotizirala, da bi bil kmalu skočil v bližnji kurnik, od koder ni nikakega izhoda: K sreči je svoje bistrsre zapeljivo oči obrnila v stran in ves srečen sem se lahko odnesel domov neranjeno svojo pečlarsko čast. — **John Bergant.**

SLIKE IZ NASELBIN.

St. Louis, Mo. — Dne 2. decembra že, so delavci v klavnih St. Louisa stopili v stavko proti znižanju mezde. Tako so sedaj oni, ki delajo v notranjčinah, na stavki, a razvažalci, ki istotako pripadajo uniji, delajo neprenehoma. Kompanije so dobile nekaj prostovoljcev, unijski razvažalci pa jim pomagajo, da se tako delo nadaljuje.

Človek bi skoro ne verjel, da je mogoče kaj takega pri ameriški uniji. Male kompanije so podpisale pogodbo z unijskimi delavci, toda velikih devet kompanij se prav malo briga za unijske delavce, saj jim celo unijski razvažalci pomagajo zlomiti stavko. Ljudi imajo dovolj in policajev, da jih varujejo ravnotako, unijski delavci pa naj čakajo na milost Boga ali kogarkoli.

Imeli smo tudi stavko natakarcjev, ki je na lepem nekako zaspala in stavkarji se porazgubili. — Meseca novembra lani je zastavkalo 170 prtljajnih delavcev tukajšnje postajne unije in so se držali na stavki skozi 14 dni. Predsednik unije jih je moral odpoklicati, ker so bila vsa njihova mesta napolnjena s stavkokaži. Danes so ti stavkarji brez posla. Ponudili so se že svojim prejšnjim podjetnikom, katerim je vlad zmage zrasel velik greben, in so jim odgovorili, da jih sprejmejo na delo šele takrat, ko bo kateri sedanjih uslužbencev pustil svojo službo.

Taki neuspehi pri nas so lepa slika za delavce širom Amerike. V krizi kakor je sedaj, ko je do šest milijonov delavstva brez dela, je težko pričeti stavko, posebno ako niso vsi delavci složni in dobro organizirani. V St. Louisu je še kakih 7500 pivovarniških delavcev brez dela. Rojaki dobro vedo, da je bila v St. Louisu mogočna unija, katere pa danes ni več. Ko je grozil polom veliki uniji pivovarniških

delavcev, tedaj se za njih ni povzel nihče. O Trade Councilu ali Ameriški delavski federaciji ni bilo čuti besedice. Tako smo dobili prohibicijo, katero sem jaz da bi bili delavci lahko preprečili, če bi bili v resnici organizirani. Nekateri pravijo, da je krivda na pivovarniških delavcih, kar pa ni resnica, ker krivda leži na vseh skupaj. Tako je razpadla mogočna unija pivovarniških delavcev; nevarnost preti drugi veliki uniji U. M. W. of A. in tudi železničarski uniji. Bližnja bodočnost nam bo pokazala, če se bosta ti dve uniji sploh mogli vzdržati na površju. Delavci, organizirani pri teh dveh velikih unijah dobro vedo, da ni vse v redu v njihovem vodstvu in da se zato razbijajo mogočne stavke. Na njih je odvisno, če bosta uniji ostali ali ne, ker unije bo lahko obdržala samo zavest in dobri ukrepi članstva samega ter splošna solidarnost medseboj.

V St. Louisu je meseca novembra poskočila cena premoga, kar znači, da so premogarski mogotci dobro organizirani med seboj. Ali pa so delavci dobili kak povisek pri mezdi. Če bi bili oni dobro organizirani, bi morali tudi oni to doseči. Moko so plačevali pekarski podjetniki med vojno po \$16 za barel in takrat je bil funt kruha 10c; danes plačajo za isto količino moke samo \$6 in kruh je še vedno na isti višini. Tudi pekarski podjetniki so organizirani in medsebojno dogovorjeni. Kaj pa je za delavci in uslužbenici pri pekarnah? Ali so oni dobili kako povisek plač? Kaj še, podjetniki so jim mezdo celo znižali, dasiravno imajo na sto odstotkov višje dobičke. Samo na delavcih je krivda, ker se nečjejo dovoljno organizirati.

Jaz nikakor ne vračam krivde na Rockefellerja, Morgana ali na druge velepodjetnike, ker vsa krivda odpade samo na delavce. Ameriškim delavcem sedaj ne preostaja drugo kakor da se takoj dobro organizirajo zapojejno močno politično akcijo in ustanovijo dovolj svojega časopisja po vseh mestih, da bodo ljudje vedno in povsod informirani o položaju kakor je resničen in ne kakor na primer danes poroča kapitalistični tisk.

Prava sramota je za ameriških šest milijonov organiziranih delavcev, ki imajo vsega skupaj komaj par svojih dnevnikov, kar je jasen dokaz, kako malo brige je med njimi. Če bi bilo tih šest milijonov ljudi dobro organiziranih, bi ne bilo treba hoditi nikomur lačnemu po cestah in nobeni delavski družini bi ne bilo treba trpeti pomanjkanja. Ne pričakujemo, da bo kaj padlo z neba in da bo potem vse dobro. Vsa naša bodočnost je odvisna od nas samih, zato organizirajmo se do zadnjega vsi, bodimo edini in v organizaciji na vodstva ne puščajmo ljudi, ki menijo, da mora iti ves gospodarski in družabni red še po starem. — **J. Stanič.**

Hellpar, Utah. — V premogorovih pri nas se dela včasih po dva, včasih pa samo po eden dan v tednu. Delo je sploh težko dobiti, ker je povsod preveč natlačeno z ljudmi. Z društvi ne napredujemo posebej dobro, ker ni mnogo Slovencev po tukajšnjih šotoričih in kar jih je, pripadajo k različnim jednotam. Da bi ne bili člani nikakega podpornega društva, takih je malo.

Bral sem, da so bili nekateri rojaki izključeni od društva v južnem Coloradu, ker so opravljali stavkokaško delo, česar ne smejo, ako se ravna po pravilni jednoti. Ti očitno bolj ljubijo Rockefellerja kakor pa dobro podporno društvo, ki jim nudi v boleznih pomoč, dočim jih bogati Rockefeller vrže na cesto, ko niso več sposobni za delo. — **T. P. Šuštar.**

Central City, Pa. — Malo številno Slovencev je v naši naselbini; vsega je šest družin in dva samea, zato tudi ni čudno, da je tako malo znana naša naselbina rojakom po Ameriki. Slovenci se navadno največ drže tam, kjer je več rudnikov in tako tudi ni daleč od tu proč, kjer so zopet naseljeni Slovenci v bližini premogokopov. V rovih pri nas se dela po nekaterih vsaki dan, toda ti rovi so bolj oddaljeni od naselbine, kar jih je pa

tu blizu, se v njih dela po dva ali po tri dni v tednu. Na ta način posebno oni, ki imajo večje družine ne izhajajo dobro, ker so tudi kompanije utrgale plačo za osemtrideset centov pri toni premoga.

Loti se pri nas dobijo še lahko po različnih cenah, zato svetujem onemu, ki namerava česa kupiti, naj si ogleda.

V naši naselbini je pobožen narod, posebno Poljaki zelo radi zahajajo v cerkev. Ravno ko to piše igra zunaj poljska godba. Gotovo je, da grede b kakor poki v cerkev ali imajo kak podoben opravke. Mislimo da ni tako pobožnih ljudi kot so ti Poljaki, saj v mestu imajo šest cerkva. — **Felix Pongrac.**

Springfield, Ill. — V rovu, kjer sem zaposlen, je delalo 240 premogarjev. Nekoga lepega dne so prišli podjetniki rova in povedali, da ne morejo obratovati v rovu z vsemi delavci ter če smo zadovoljni, da bi nas delalo samo 200, po dva v enem prostoru. Sklicali smo sejo, na kateri smo sklenili, da bomo delali po dva v enem prostoru, vsak po tri dni v tednu. Delali smo to vsaki dan do danes, a dobili smo zopet drugo komando, da mora vsakdo na delo in vsak na svoje mesto. Tako bomo torej zopet delali, da bodo nekateri v prostorih, drugi pa pri delu v vhodih. Gonijo nas od prostora do prostora, drugih 40, ki jih je preveč za te prostore, pa so morali oditi za delom. Ne svetujem nikomur, da bi pri nas iskali dela.

Predsednik Lewis in drugi voditelji naše rudarske organizacije ne vidijo tega, kaj se počenja z nami, temveč vidijo samo blagajne v organizaciji, iz katerih trojijo denar za izdajanje knjig, v katerih pišejo svoje zagovore radi početja v Kansasu. Če bi bil Lewis pravi voditelj organizacije, bi ne bilo treba nikake stavke v Kansasu, a tudi če bi bili premogarji pametni ob volitvah, bi ne bil Lewis predsednik. Dokler se pa bodo premogarji kakor vsi drugi delavci pustili slejati po medenih besedah in se preslepili za časa volitev, toliko časa, se ne nadejajmo boljših časov. — **Frank Besjak.**

Granville, Ill. — O slabem delu v tukašnji naselbini se mi skoraj ne spleča pisati, ker je tako kot drugod. Od povsod poročajo rojaki, kako se slabo zasuži v dotični naselbini kjer so in ravno tako se tudi jaz ne morem pohvaliti. Sploh pa bi svetovala onemu, ki bi se rad preprečil o slabih časih, naj pride v našo naselbino in prepriča se bo sam. Obljubljuje nam sicer, da bo boljše to leto, toda mi smo vajeni obljub in bojimo se preveč nadejati, ker le prerado človeka vas.

Ženske so ponekod jako pridne za ustanavljanje svojih društev po naselbinah. Pri nas smo rojakinje to kar smo bile in še nič se nismo ganile na društvenem polju. Slovenci in Hrvatci nas je dovolj, zato bi ne bila za nas nikaka težkoča, ako bi hoteli ustanoviti lastno društvo. Dajmo se lotiti dela, rojakinje, in pokazimo, da zmoremo tudi me nekaj na društvenem polju. Ustanovimo si žensko društvo SNPJ tudi v naši naselbini, saj uspeh nam je gotov, posebno sedaj, ko so stopila v veljavo nova pravila, ki nam olajšujejo ustanovitev društva in so ugodnejša za pristopanje novih članov. Rojakinje pri nas je že precej pri moškem društvu in te naj bi istotako pristopile k ženskemu društvu. Agitirajmo za napredek SNPJ. — **Josefina Novak.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. S. Ferdido, Ala. — Sladkor, ki ga dobite iz trsa ima samo tedi nezadostne paznje pri čiščenju neprijten duh. Ako daste vsa pozornost na pravilno čiščenje, tedaj mora vsak duh izginiti. Da bi sok, ki ga dobite od trsa ostal čist in se ne spremenil v sladkor, morate zato uporabljati plavko (angi. ultramarine), katero gotovo dobite po boljših lekarnah. Seveda morate pri tem uporabljati kemične spojine uporabljeni kono, o čemur pa se boljše lahko informirate pri lekarnarjih. — **Pozdrav.**

Ponovite naročnino na "Prosveto."

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Tisot rudarjev v Pittsbouu, Pa., je zastavalo iz razloga, ker delo...

Dostuženi vojaki, organizirani v World War Veterans, so napovedali vojno državnih industrijskih komisij...

"Indunkini" se mogoče zamirijo delodajalcem. Uspehi krojačice unije v New Yorku, ki je vporabila kapitalistično orožje "indunkin" proti kapitalistom...

Razne vesti.

PREMOGOVNIŠKI PODJETNIKI SE KUPAJO.

Rudarji so obnovili svojo zahtevo po šesturnem delavniku.

Chicago, Ill. — Premogovniške kompanije, ki imajo svoj sedež v Chicagu, se kujajo in nočejo sestiti mizi z zastopniki rudarjev...

Chicago, Ill. — Premogovniške kompanije, ki imajo svoj sedež v Chicagu, se kujajo in nočejo sestiti mizi z zastopniki rudarjev...

Washington, D. C. — Truman H. Newberry ostane v senatu. Zanj je bilo oddanih 46 glasov, proti pa 41. Večina je majhna.

NEWBERRY OSTANE.

Prava Pyrtova zmaga.

Washington, D. C. — Truman H. Newberry ostane v senatu. Zanj je bilo oddanih 46 glasov, proti pa 41. Večina je majhna.

volitve in takrat se bo pokazalo, koliko je pridobila stara garda v republikanski stranki na ugledu zaradi potrditve Newberryja senatorjem.

Rezolucija, ki je bila sprejeta, se deli v tri dele. Pri del črta Fordov priziv, drugi prizna sedež Newberryju, tretji kritizira ogromno vsoto \$195.000, ki je bila izdana ob času volitev, da je bil izvoljen Newberry.

Senator La Follette je izjavil, da ob priliki zopet spravi zadevo na dnevni red, postopal bo ravno tako kot v zadevi senatorja Lorimerja. Predno je pričelo imensko glasovanje je senator La Follette prosil za besedo in je s prvim sarkazmom rekel, da naj se obnovi še enkrat zadeva senatorja Lorimerja, kajti zilo je manj dokazov, da je kriv kot pri Newberryju, o katerem je krivda dokazana.

Glasovanje se je vrátilo po imenih. Odsotni so bili trije senatorji, 6 senatorjev je pa bilo na par. Glasovali so republikanci za Newberryja:

- Ball, Gooding, Pace, Brandegee, Hale, Pepper, Bursam, Harrell, Phillips, Calder, Kellogg, Fuldexter, Cameron, Keyes, Shetringer, Coit, Linn, Smoot, Cummins, Lodge, Stanfield, Curtis, McCornick, Steiing, Dillingham, McCumber, Townsend, Edge, McKinley, Wadsworth, Ekins, McLean, Warren, Ernst, McNary, Watson (Ind.), Fernald, Nelson, Francis, New, Willis, Frelinghuysen, Nicholson, Odde, Skupaj 46.

SLIČICA IZ KRŠČANSKE DRUŽBE.

Chicago, Ill. — Prek Južne Parkove ceste, nahajajoče se lučaj proč od Michiganskega jezera, je žvižgala mrzla burja, topolmer je kazal le devet nad ničlo. Pa korakov gorindol po cesti in človeka je pričelo ščipati v ušesa, da si je takoj potegnili kapo globoko doli, da ni občutil neprijetnega ščipanja in skelenja. Tam na stranskem hodniku sta čepeli dve ženi srednje starosti: Frederica Young in njena sestra Eunice. Zaviti sta bili v odejo, z zobmi sta šklepetali in tresli sta se mraza.

Kaj se je zgodilo, da sta ženi bili zunaj dve noči in dva dni v stрупnem mrazu? Plačati nista mogli stanarine dvanajst dolarjev na mesec. Sodnik je njima dal časa trideset dni, da poravnata zaostalo stanarino. Bili sta in sta še brez dela, torej ni bilo tudi denarja. Poteklo je trideset dni in prišli so biriči in ju postavili s pohištvo vred sredi zime in mrazu na cesto. Pohištvo je seveda večinoma sestalo iz kovčgov, škafeljev in sodčkov, pa nekaj cunj. Tu sta reviji čepeli dve noči in dva dni, dokler ni mimo prišel neki časnikarski potovalec in njima preskrbel, da sta se lahko nastalili v nekem prenočišču za siromake, ki sicer nosi pomno ime "hotel." In to se godi v človeški družbi, ki se baha s krščansko življenja.

OLAJŠAVA PRI POVRČANJU PREPLAČANIH DAVKOV.

New York. — (Jugoslovanski oddelk F. L. I. S.) Vseled odloka zakladniškega departmanta, ki je stopil v veljavo dne 16. decembra, so bile uvedene znatne olajšave v svrhu hitrega poravnanja davkoplačevalcev tirjatev za davkoplačevalce, ki so jih povračilo in znižanje federalnih davkov. Dosedaj, ako so davčne oblasti ob pregledu dohodarskih prijav dognale, da je bil dohodninski davek previsoko izračunan oziroma preplačan, je bil davkoplačevalec povabljen, naj vloži prošnjo za znižanje naložene davka oziroma za povračilo preplačanega davka. Tako prošnja je potem čakala na rešitev, dokler je prišla na vrsto. Ker je bilo jako mnogo teh prošenj, se stvar precej zavlačevala.

sti ne bodo več povabile davkoplačevalca, naj vloži prošnjo za povračilo davkov plačanih čez znesek, ki ga zakonito dolguje, marveč bo on dobil naravnost potrdilo, da so mu naložili previsok davke (Certificate of Over-assessment) in ček v poročilo preplačanega davka. Ako davkoplačevalec še dolguje del dohodninskega davka, se preplačilo uporabi v poravnavo še dolžnega zneska in ostanek se takoj povrnuje. To postopanje bo v veliko korist za davkoplačevalce in za vlado, kajti odpravlja potrebo posebne prošnje s strani davkoplačevalca in zmanjšuje delo urada za reševanje davkoplačevalskih tirjatev.

Davkoplačevalci smejo tudi sedaj vložiti prošnje za znižanje oziroma povračilo davka, ali pričakuje se, da bo nova odredba znatno znižala število prošenj. Dohodninski urad se trudi, da reši vse še nerešene prošnje tekom šestih mesecev in da bo kasneje reševal iste kar sproti. Po dohodninskem zakonu od 1. 1921 je vlada v nekaterih okoliščinah dolžna plačati obresti na preplačani davki, in sicer od dneva plačila do dneva povračila. Nova odredba bo znatno znižala znesek teh obresti, ki jih mora vlada plačati.

PRODUKCIJA PREMOMA SE JE ZELO ZNEKALA.

Pittsburgh, Pa. — Frank Hull, podnačelnik državnega rudniškega departmanta, izjavlja, da je v premošni industriji velika depresija. Produkcija vsega minolega leta je ocenjena na 184.932.285 ton, produkcija antracitnega premoga pa na 87.102 ton. Antracitnega premoga so producirali le za 2.106.934 ton manj kot v prejšnjem letu, mehkega premoga pa za sedemdeset milijonov ton manj. Na antracitnem premošnem polju je ponesrečilo težko (smrtno) 550 rudarjev, na polju mehkega premoga pa 290. Na antracitnem premošnem polju so rudarji delali povprečno po 263 dni v letu, predlanskim pa 267 dni. Na polju mehkega premoga je razlika veliko večja, kajti rudarji so delali povprečno po 138 dni v letu, predlanskim pa po 226 dni.

NEPOVABLJENI GOSTJE.

Chicago, Ill. — John P. Shewis je s svojo ženo in dvema detetoma sedel za mizo pri večerji, ko je zapel zvonec. Shewis je vstal, da pogleda, kdo zvoni. Komaj je odprl vrata, sta mu maskirana roparja pomolila samokres pod nos in mu ukazala držati roki kviško. Zvezala sta ga, nakar sta vstopili in zvezala njegovo soprogo in gosta. Roparja sta odnesla \$63 in tri žepne ure.

NE POSILJAJTE DENARJA V PISMIH V JUGOSLAVIJO.

New York. — (Jugoslovanski oddelk F. L. I. S.) Tretji asistent tajnika za pošto naznanja v uradnem glasilu "Postal Bulletin": "Minister za pošto in brzojav kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev naznanja, da bi bilo dobro opozoriti ameriško občinstvo, da je bila vsebina poštnih pošiljatev iz Združenih držav v kraljevino SHS večkrat pokradena, in priporoča, naj se ne prilaga denar v priporočenih pismih, marveč naj se isti pošilja potem bančnih čekov ali nakaznic na banke. "Poštari naj o tem obveščajo svoje klijente, kajti mednarodne poštne-nakaznične službe med Združenimi državami in to kraljevino ni."

Podmornica za iskanje bogastva na dnu morja je iznajdena.

Rim, 13. jan. — Francesco Kalin, inženir v Trstu, je iznael majhno podmornico za iskanje zakladov, ki leže v potopljenih ladjah na dnu morja. Podmornica ima prostora komaj kubični jard (okrog 70 kubičnih centimetrov) in vodi jo en sam mož. Potapljačica ima električni motor in napravo za izpremljanje zraka, valed česar lahko ostane dve uri pod vođo. Dva reflektorja, ki imata po 3000 svečnjih sil svetlobe, omogočata potapljaču, da jasno vidi vse predmete okrog sebe. Mala

podmornica mora biti privezana k ladjam na površju. Poskušnja je pokazala, da se Kalinova podmornica pogrezne globlje kakor kateri submarin, kar je bilo iznajdenih do danes.

(Ime Kalin je prej slovensko kot italijansko, iz česar je sklepali, da je gori omenjeni iznajditelj tržaški Slovenec. Op. ur.)

De Valera izgubil kontrolo nad sinfajnovci.

Dublin, Irsko, 13. jan. — Ratificiranosti so večerj izvojevali novo zmago, ko so dobili kontrolo v izvrševalnem odboru sinfajnovske politične mašine. De Valera je dobil samo dva odbornika, dočim jih imajo njegovi nasprotniki trinajst. Po tem porazu je De Valera naznanil, da je razkol med sinfajnovci neizogiben in stranka mora odločiti, katera stranka dobi blagajno in volilni aparat. Sklican je bil zbor sinfajnovcev za 7. februarja, katerega se udeleži 1500 delegatov in takrat se odloči, kdo bo vodil nekdanjo bojovno stranko Ircev.

Čete britske vojaške policije ali takozvani črnorujavci izpraznejo Irsko v prihodnjih desetih dneh.

Cita ušla detektivom v Parizu.

Pariz, 11. jan. — Bivša avstrijska cesarica Cita, ki je na potu z otoka Madeire v Švice k njemu bolnemu sinu, je večerj izginila, ko je dospela v Pariz. Tajni francoski policisti so sledili Citi čim je stopila na vlak na francoski meji. Ko je pa izstopila v Parizu in zasedla avtomobil v svrhu, da se odpelje na drugi kolodvor, se je njen avtomobil izgubil v gneči na ulicah in detektivji so izgubili sled za njo. Detektivji so naglo okupirali kolodvor, s katerega se je imela Cita odpeljati dalje, motrili so vlake, toda niso je videli. Pozneje se je izvedelo, da je zvela drugi vlak in zapustila Pariz neopažena. Časnikarski reporterji so na postaji obstopili neko visoko ženo v črni oblečilu in jo fotografirali, misleč, da je Cita. Imeli pa so pred seboj neko portugalsko igralko.

BRIAND JE PADEL; NOVA KRIZA V EVROPI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

vprašal zbornice, če se strinja ali ne z zaključki v Cannesu, za katere je tudi on glasoval, marveč je po končanem govoru vrgel med poslance bombo svoje demisije, katere ni nihče pričakoval. Nesporazum z Millerandom in nekaterimi njegovimi ministri je izval krizo.

Briand je dejal v govoru: "Kar se tiče mene, vam le pojasnujem, kakó in kaj in vi storite kar hočete. Tri leta ste zahtevali varščino Francije in tukaj jo zdaj imate. Vzemite jo ali pustite. Moje mnenje je, da se Francija mora udeležiti ekonomske konferencie v Genovi. Absolutno je tudi potrebno, da je Rusija zastopana na tej konferenci. To je moje mnenje. Ako vi nočete, da se Francija udeleži te konferencie, recite in sklenite, da se ne bo."

Ko je Briand naznanil ostavko vlade, je nastala panika v zbornici. Poslanec so planili pokoneči in se razšli v gručah. Komunisti so zahtevali, da se parlament razpusti.

Washington, D. C. — Vest, da je Briand padel, je prestrela diplomate na tujaknji razorožitveni konferenci. Hughes, ki je sročil vest konferenčnikom, je pristavil, da je ta dogodek zelo resen. Konferenčniki se boje, da bo vladna kriza v Franciji vplivala na zaključke konferencie. Albert Sarraut, francoski zastopnik, je dejal, da zdaj čaka pojasnil in navodil iz Pariza.

VESTI IZ PRIMORJA.

Tuntar je izstopil iz komunistične stranke.

Trst, 9. jan. — Slovenski komunistični poslanec Tuntar je izstopil iz komunistične stranke v Italiji. Stranka je zahtevala, da Tuntar odloži svoj mandat, toda on je odgovoril z izstopom iz stranke.

Delavski list je sila, s katero računava vaš nasprotnik.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inštop. 17. junija 1907 v drbi Illinois. GLAVNI STAN: 2457-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESK: Predsednik Vincent Calarik, podpredsednik Andrey Vidrieh, R. F. D. 7, Box 4, Johnson, Pa. gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Stan Novak, gl. blagajnik John Vagrich, urednik glasila John Zvernik, upravljališča Edith Gidde. POMOŠNI ODESK: John Underwood, predsednik, 416 W. May St., Springfield, Ill. Martin Zdobinar, Box 276, Scarborough, Ohio, Fred A. Vider, Box 275, Elm, Minn., John Turjak, Box 131, Lawrence, Pa., John Gurek, 414 W. May St., Springfield, Ill. BOLNIŠKI ODESK: OSREDNJE OKROŽJE: Stan Novak, predsednik, 2557-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHODNE OKROŽJE: John Ambrosini, Box 295, Myon Run, Ill., John Gurek, 414 W. May St., Springfield, Ill. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuler, Box 194, Green, Kamp, so. Ingersoll, Max Marc, Box 195, Hull, Minn., gl. sekretar, Mike Zugel, 2452 So. Winchester St., Chicago, Ill. Nadzorni odbor: Frank Zalta, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Semrak, 5800 Freese Ave., Cleveland, O., William Sitter, 2805 St. Clair St., Cleveland, O. Združitveni odbor: Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Julio Ovan, 2822 W. 26th St., Chicago, Ill. Jan. Škub, 1191 E. 52nd St., Cleveland, Ohio. VEHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 2222 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. POŠTOVNO-Korrespondenca s gl. oddelki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tabele VSA PISMA, ki se nanašajo na pošto gl. predsednika in na vse druge Predsedništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate vrste se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj. Vsi prisilni na gl. sekretar oddelk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. May St., Springfield, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, natančni, agenci, naročila in splošni vse kar je v zvezi s glavnim jedotno, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vrata v Zdruzene drzave.

New York. (Jugoslovanski oddelk F. L. I. S.) Dasi je vsakdo, ki se je priselil v to zemljo, ob svojem prihodu prišel v dotiko z eno ali drugo priseljeniško postajo, kjer je vzadostil ameriškim priseljeniškim predpisom in je bil redno pripuščen v to zemljo, vendarle večina ljudi nima jasnega pojma o postopanju priseljeniških oblasti in sploh o glavnih določbah priseljeniških zakonov. Vsakdo ve, kaka skrb obvlada človeka, ki prihaja v prihod kakega sorodnika ali prijatelja iz tujine. Čim izve za parnik, v katerem se pričakovane nahaja, postane nemiren; v svoji bojzani seobrača okoli za svet — večinoma ne na pravo mesto. Ako se sorodnik ne prikaže takoj, dotičnik pošilja brzojavko za brzojavko, mnogokrat brez potrebnih podatkov, na priseljeniške oblasti, ki — prenapolnjene z delom — ne morejo odgovarjati vsem tudi ob najboljši volji. Ako končno pride vest, da je bil sorodnik ali prijatelj zadržan na priseljeniški postaji, se dotičnik prestraši, in skrbi, zguba časa in stroški sledijo. To je vse razumljivo, ali človek si lahko prihrani mnogo teh skrbi, ako zna nekaj o rednem postopanju na priseljeniških postajah. Med temi postajami najbolj glavna je seveda Ellis Island, postaja newyorškega pristanišča. Ellis Island so pravecava vrata v Zdruzene države. Ravnatelj te priseljeniške postaje je komisar Robert E. Tod in njegova pomočnika sta mr. Byron in H. Uhl in mr. Harry R. Landis. Čim je parnik vstopil v newyorški zaliv preko postaje za kvarentano, prihaja na brod priseljeniški inspektor in — ako ni nikakih zadržkov radi sumljivih boleznih na brodu — takoj začenja urejati potrebno za čim hitrejšje izkrcanje potnikov. Predno je parnik pristal ob pomolu, priseljeniški uradniki so že izvršili štetje vseh potnikov, izbrali vse ameriške državljane in pregledali inozemce drugega in prvega razreda. Ti potniki prvega in drugega razreda morajo vzadostiti predpisom priseljeniških zakonov, ravno tako kakor potniki tretjega razreda, smejo pa biti pregledani že na brodu. Ako ni nikakega zadržka, bolisi radi splošnih določb priseljeniškega zakona ali radi kvote, se jim dovoli vstop v Zdruzene države direktno iz parnika na pomol. Priseljenice tretjega razreda pa in oni potniki kabine, katerih služba je natančneje preiskovati, odpeljejo na Ellis Island. Ako je razvidno, da je priseljenec sposoben, da se mu dovoli vstop v Zdruzene države in kv...

ta one dežele, kjer se je rodil, ni bila še izžrpana, je pregled na Ellis Island prilično hitra stvar. Čim priseljenice dosepejo na stek, so postavljeni v vrsto in podvrženi kratkemu zdravniškemu pregledu, katerega svrha je izločiti one slušaje, ki potrebujejo natančnejši pregled. Na to so priseljenice izprašani glede pismenosti in končno pridejo pred mizo, ob kateri sedita dva priseljeniška nadzornika, ki vgotavljata, da li je priseljenec vzadostil zahtevam zakona glede pripustljivosti v to deželo. Ako vzadostia in kvota one dežele, kjer se je rodil, ni bila še izžrpana, je pripuščen takoj. Čim so priseljeniške oblasti pripustile priseljenca, sme isti oditi iz Ellis Islanda, bodisi potom prevoznega čolna v mesto New York, ako je tja namenjen, ali pa ga "ferry boat" odvede na železniško postajo, ako je namenjen drugam. Sorodniki ali prijatelji naj ne bodo v skrbeh v takem slučaju, kajti priseljeniške oblasti same passjo na to, da gre priseljenec na pravi vlak in obveščajo kondukterja, naj izpusti potnika na postaji, kamor je namenjen. (Konec prihodajši).

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Kaj je justica.

"... Justica je odobrenje ustanovljene krivice. Ali jo je kdo videl protiviti se osvajalcem in roparjem? ... Justica je družabna. Samo nezadovoljnici jo hočejo slovesno in razumno. Upravlja se jo po začrtanih predpisih in ne z drgetanjem telesa in škarki razuma. Pred vsem ne zahtevajta od justice, da mora biti pravilna; njej to ni treba; ker je justica..." Anatole France je v noveli "Crainquebille, ki je priobčena v letošnjem Ameriknem družinskem koledarju, uslikal farsno justico v kapitalistični družbi. Letošnji Družinski koledar ima zelo bogato vsebino in izbrane ilustracije. Naročite ga, ker bi bilo škoda, da bi šla taka knjiga mimo vas, ne da bi jo štali. Stane mehko vezan 75c; vezaj v platno \$1.00. Ako še niste naročili Cankarjeve izdaje "Kress" jo naročite. Stane 25c. V zalogi imamo tudi vse doslej izlele zvezke. Vse skupaj, vključivši Cankarjevo izdajo, poljemo za 80c. Naročite tudi Cankarjevo izdajo revije Demokracija, ki stane 10c. — Če želite dobre povestne, poučne in socialne knjige, jih naročite od nas. Največja zaloga dobrih slovenskih knjig. V zalogi imamo tudi nekaj angleških knjig. Pišite po naš cenik. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke. Naslovite: Prosveta, 2557 W. 59th St., Chicago, Ill. 1-14-22

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preločil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Zbogom, Kirilov."
 "Pridite še katerikrat ponoči. Kdaj?"
 "Ali ste že pozabili, kaj je jutri?"
 "Ah, res, bodite brez skrbi; ne bom zaspal; ob desetih. Vem se zbuditi, kadar hočem. Ležem in pravim: ob sedmih, pa se zbudim ob sedmih; rečem ob desetih — zbudim se ob desetih."
 "Znamenite lastnosti imate," je dejal Nikolaj Vsevolodovič ter mu pogledal v blede oči.
 "Vam pojdem odpret vrata."
 "Ne trudite se; odpre mi Šatov."
 "Ah, Šatov. Dobro, pa zbogom."

VI.

Vhod prazne hiše, v kateri je živel Šatov, ni bil zaklenjen; a v veži je obdala Stavrogina popolna tema in tipaje je moral iskati stopnic v nadstropje. Toda zdaj se se zgoraj odprla vrata, in pokazala se je luč; Šatov sam ni prišel vanj, le vrata je odprl. Ko je stopil Nikolaj Vsevolodovič na prag njegove sobe, ga je videl, kako stoji v kotu za mizo in čaka.

"Ali me sprejmete v stvarni zadevi?" je vprašal a praga.

"Stopite notri in sedite," je odgovoril Šatov. "Zaprte vrata; stojte, bom sam."

Zaklenil je vrata, se vrnil k mizi ter sedel Nikolaju Vsevolodoviču nasproti. Shujšal je bil ta teden, in zdelo se je, da ga ravno kuha vročica.

"Dolgo ste me mučili," je šepnil tiho, povesivši oči. "Zakaj vas ni bilo?"

"Ali ste bili tako prepričani, da pridem?"

"Da, počakajte, bledelo se mi je. . . morebiti se mi še blede še zdaj. . . Počakajte."

Vstal je in zagrabil je nekaj na kraju vrhne svojih treh knjižnih polje. Bil je samokres. "Enkrat se mi je bledlo ponoči, da me pridete ubiti, in zjutraj na vse zgodaj sem kupil od nepridiprava Ljamajna samokres za svoje poslednje denarje; nisem se vam hotel dati kar tako. Potem sem se iztreznil. . . Od tistihdov je ležal na polje; nabojev niti nisem imel. Počakajte. . ."

Vstal je in odprl vrata v oknu.

"Ne vrzite ga skozi okno!" ga je ustavil Nikolaj Vsevolodovič. "Saj ni bil zastoj; in zjutraj bodo ljudje govorili, da se valjajo pod Šatovljevimi oknom samokresi. Položite ga nazaj, tako, in sedite. Povejte, zakaj se kesate pred menoj svoje misli, da vas pridem ubiti? Spravit se tudi zdaj ne prihajam, temveč le, da govorim z vami o nujnih rečeh. Razložite mi predvsem, ali me niste udarili zaradi mojih stikov z vašo ženo?"

"Sami veste, da ne!" Šatov je spet povedal oči.

"In tudi ne, ker bi bili verjeli neumnim čenčam o Darji Pavlovni?"

"Ne, ne, gotovo ne! Budalost! Sestra mi je že izpočetka povedala. . ." je izpregovoril Šatov z rezko nestrpnostjo; toliko da ni udaril z noge ob tla.

"Potem sva ugenila obdava, jaz in vi," je nadaljeval Stavrogina s pokojnim glasom. "Prav imate, Marja Timofejevna Lebjadkina je moja zakonita žena; poročil sem jo v Petrogradu pred štirimi leti in pol. Kaj ne, da ste me udarili zaradi nje?"

Šatov je ves osupel poslušal in molčal.

"Ugenil sem, toda verjeti nisem mogel," je samrtno naposled, čudno gledaje Stavrogina. "In ste me udarili?"

Šatov je zardel do las in zamomljaj napol zmeden:

"Udaril sem vas zaradi vaše propalosti . . . za vašo laž. Nisem stopil k vam, da vas kaznujem; ko sem šel proti vam še nisem vedel, da udam. . . . Bilo je zato, ker ste toliko pomenili v mojem življenju. . . . Jaz. . . ."

"Razumem, razumem, ne tratite besed. Zal mi je, da vas najdem v vročici; silno nujno zadevo imam."

"Toliko časa sem vas pričakoval!" Šatov se je skoraj stresel; vstal je s stola. "Povejte svojo reč; tudi jaz bom govoril. . . potem. . ."

Sedel je.

"Ta zadeva je druge vrste," je povzel Nikolaj Vsevolodovič, opazujoč ga radovedno. "Razne okolnosti so me prisilile izbrati nočjo to pozno uro in vas priti obvestiti, da boste mogoče ubiti."

Šatov ga je divje pogledal.

"Vem, da bi utegnili pretiti nevarnost," je odgovoril z umerjenim glasom, "toda kako morete ravno vi to vedeti?"

"Zato, ker jaz tudi spadam k njim, kakor vi, in sem ravnokrašen član njih družbe."

"Vi. . . ste član družbe?"

"Pri vaših očeh vidim, da ste se vsega prej nadejali nego tega," je dejal Nikolaj Vsevolodovič s komaj vidnim nasmeškom. "Toda dovolite, potemtakem ste že vedeli, da vam strežejo po življenju?"

"Niti sanjalo se mi ni. In tudi zdaj ne verjamem, vzlic vašim besedam, čeprav. . . čeprav si ni človek nikoli v zavesti, a temi besedam!" je kričnil zdajci v besnosti in treščil s pestjo po mizi. "Ne bojim se jih! Pretrgal sem z njimi. Onile je pretekel štirikrat k meni, češ da morebiti. . . .toda," je pogledal Stavrogina, "kaj vam je pravzaprav znanega v tej reči?"

"Ne, bojte se, jaz vas ne varam," je nadaljeval Stavrogina zelo hladno, z obrazom človeka, izpolnjenega z goljuzjo dolžnost. "Izprašujete me, kaj mi je znanega? Znano mi je, da ste stopili v to družbo v inozemstvu, pred dvema leti, še za časa njene stare organizacije, tik pred svojim odhodom v Ameriko in menda neposredno po najinem zadnjem razgovoru, o katerem ste mi pisali iz Amerike tako obširno pismo. Ah, res, oprostite, da vam nisem odgovoril tudi v pismu, temveč samo. . . ."

"Z denarnim nakazilom; počakajte. . ." ga je ustavil Šatov, odprl naglo mizi predal in vzel izpod papirja mavričast bankovec. "Nate, vzemite sto rubljev, ki ste mi jih takrat poslali; brez vas bi bil poginil tam. Še dolgo vam ne bi mogel vrniti, če bi ne bilo vaše gospe matere; ona mi je podarila teh sto rubljev po moji boleznici pred devetimi meseci kot pomoč v najhujši stiski. Nadaljujte, prosim. . . ."

Zmanjkovalo mu je sape.

"V Ameriki ste izpremenili svoje nazore, in ko ste se vrnili v Švico, ste se hoteli odpovedati. Oni vam niso odgovorili ničesar, le naročili so vam, da prevzamete tu na Ruskem nekakšno tiskarno in jo shranite, dokler je ne izročite osebi, ki jo pošljejo k vam. Vsega ne vem natanko, ali v glavnem je tako, ne? V nadi ali s pogojem, da je to njih poslednja zahteva in vas odpuste potem za vselej, ste prevzeli naročilo. Bodisi da je vse to resnica ali ne, zvedel sem čisto slučajno, česar menda še ne veste: da ti gospodje nikakor nimajo namena ločiti se od vas."

"To je neslanost!" je zavpil Šatov. "Povedal sem jim pošteno, da jih zapuščam v vsem! To je moja pravica, pravica vesti in misli. . . . Te ga ne trpi! Ni je sila, ki bi mogla. . . ."

"Čujte, ne kričite!" ga je ustavil Nikolaj Vsevolodovič z veliko resnobo. "Nič se ne bi čudil Verhovenskemu, če bi naju zdajle poslušal na vašem lastnem mostovžu s svojimi ali tujimi ušesi. Celo pijanec Lebjadkin je bil skoraj prisiljen slediti za vami in vi morebiti za njim, kaj neda? Povejte rajši, ali je Verhovenskij zdaj pristal na vaše razloge ali ne?"

"Pristal je; rekel je, da lahko in da imam pravico. . . ."

"Nu, potem vas vara. Vem, da je poročal o vas celo Kirilov, ki skoraj sploh ne spada k njim; agentov imajo mnogo, celo takih, ki sami ne vedo, da služijo družbi. Vas so zmerom nadzorovali. Pjotr Verhovenskij je med drugim zato prišel v ta kraj, da uredi vašo zadevo enkrat za vselej; v ta namen je pooblaščen odstraniti vas v primernem hipu kot osebo, ki ve preveč in bi lahko kaj izdala. Ponavljam vam, da je vse to zanesljivo; in če dovolite, vam še povem, da so oni bogve zakaj trdno prepričani, da ste vohun in jih gotovo izdaste, če jih že niste. Ali ni resnica?"

Šatov je skrivil usta, ko je slišal takšno vprašanje, izrečeno s tako vsakdanjim glasom.

"Če bi bil tudi vohun, komu naj jih izdam?" je vprašal srdito namesto odgovora. "Ne, ne, pustite mene, vrag naj me vzame!" je vzkliknil, pograbivši spet prvotno misel, ki ga je bila očitno še bolj pretresla nego vesti o lastni nevarnosti. "Vi, vi Stavrogina, kako ste se mogli pogaziti v tako nesramno, abotno, lakajsko absurdnost! Vi član njih družbe! Ali je to dejanje Nikolaja Stavrogina!" je vzkliknil mladane v obupu.

"Oprostite," se je resnično začudil Nikolaj Vsevolodovič, "toda zdi se, da vidite v meni nekakšno solnce, v sebi pa žužka v primeri z menoj. To sem opazil že v vašem pismu iz Amerike."

"Vi. . . vi veste. . . ah, o meni rajši sploh ne govoriva!" zdajci je pretrgal Šatov. "Če morete o sebi kaj pojasniti, odgovorite. . . Na moje vprašanje!" je ponavljal razvnet.

"Z veseljem. Vprašate, kako sem se mogel zavreči v takšno mlako? Po vsem, kar sem vam povedal, mi je nekaj odkritosrčnosti v tem pogledu celo dolžnost. Vidite, v strogem zmislu besede se k tej družbi sploh ne prištevam, niti se nisem prišteval; pustil bi jih z mnogo večjo pravico nego vi, ker nisem nikoli pristopil. Narobe, povedal sem jim že odkrja, da nismo tovariši, in če sem jim katerikrat pomagal, sem pomagal kot človek, ki nima kaj delati. Sodeloval sem nekoli pri preuredbi družbe po novem načrtu — to je vse. Oni pa so si premislili med tem in sklenili sami pri sebi, da je mene tudi nevarno izpustiti; zdi se, da sem obsojen tudi jaz."

"O, pri njih ni drugega kakor smrtna kazen, in vse po predpisih, črno na belem, a pečatom in podpisom trehpol ljudi. Pa mislite, da so v stanu!"

"Deloma imate prav, deloma ne," je nadaljeval Stavrogina s prejšnjim skoraj lenim ravnodušjem. "Ni dvoma, da igra fantazija preveliko vlogo, kakor vedno v takih slučajih; pešičica preenjaje svojo rast in svoj pomen. Če hočete vedeti moje mnenje, sestoji vsa družba vobče samo iz Pjotr Verhovenskega, in mož je vreden vse pohvale, da se šteje samo za njenega agenta. Sieer pa njena osnovna misel ni neumnajša od drugih takih. Zveze imajo z 'Internationale', znali so si oskrbeti agentov po Rusiji ter iztekniti celo dokaj originalen trik. . . . seveda le v teoriji. Kar pa se tiče njihovih tukajšnjih namerov, je gibanje naše ruske organizacije vendar tako temna stvar in skoraj vedno tako polno presenečenj, da smem pri nas bogme vse poizkusiti. Ne pozabite, da je Verhovenskij jako živav človek!"

"Stenica je, testo budalasto, ki Rusije sploh ne razume!" je srdito kričnil Šatov.

"Slabo ga poznate. Res imajo vsi ti ljudje premalo pojmov o Rusiji, ali vendar le trohico manj od naju dveh; in vrhutega je Verhovenskij entuziast."

(Dalje prihodnjaj).

DVONOŽEC

in druge zgodbe.

NARAVOSLOVNE PRAVLJICE

Spisal Karl Ewald.
 Prevedel Frano Bolka.

(Dalje.)

Sklenila sta torej, zapustiti otok; z velikim naporom sta prišla preko reke. Bredla sta preko preplavljenega travnika, izmenoma noseč otroka. Končno sta našla drevo, ki jima je dalo zavetja. Spletla sta veje, naredila streho in zabasala špranje s travo in mahom, tako sta imela zopet stanovanje.

"Do tu gori voda ne pride," je tolažil mož.

"Ali skozi streho dežuje," je tožila žena. "In za otroka je premraz. Tudi tebe in mene zebe."

"Kaj nisem zmerom pravil?" se je veselil orangutan. "Nimajo ne kožuha, ne kaj podobnega. In strašno bodo končali."

"Vi bi bili morali pitati našega mladiča s črvi, gospa Dvonožica," je rekla gospa slavica. "Tako bi bil bolj vseval. Moji mladiči so že skoro ravno tako veliki, kot jaz."

"Postaviti bi ga bili morali v travo in ga prepustiti samega sebi, kakor sem vam svetovala jaz!" je menila madam jelen. "Zdaj bi si lahko brez vas pomagala."
 "Lezite na vašega mladiča!" je svetovala kakor poprej drozdeca. "Tako sem obdržala moje otročičke gorke."
 Gospa Dvonožica ni rekla ničesar na vse te govore; žalostno je opazovala svojega dečka, ki je trepetal od mraza.

"Pravzaprav je zelo razvajeno dete!" godrnjala je ježevka. "Bog obvaruj. . . kar mora biti, mora biti in kdor postavlja naslednike v svet, jih mora primerljivo vzgojiti. Ali če tak polleten fantalin še sesa. . . feji! S palico naj bi ga, potem pa ruč! po svetu z njim!"

"Ti ljudje se nikakor nehoje spametovati!" je zmerjala madam jelen. "Sami naj gledajo, kako si opomorejo. Kakor si kdo postelje, tako leži."

S tem so se živali odstranile. Dvonožci pa so ostali na svojem drevesu, medtem ko je še vedno deževalo in je otrok kričal od mraza.

"Glej vendar to neumno oveo doli na travniku," je rekla žena. "Dobro ji je v njenem debelem kožuhu, moj mali deček pa tu ležež zmruže."

Dvonožec je sicer dobro slišal, kaj je govorila, vendar ji ni odvrnil. Nekaj časa je sedel molče in premišljal. Potem je splezal raz drevo in se vsedel na jetuh, da bi dalje premišljal in pretuhal, medtem ko je še deževalo. Gori je slišal kričati svojega sinka in doli na travniku je videl pasti se oveo.

Tu se je dvignil Dvonožec in se približal oveji. Med potom je pobral oster kamen in ga skril v roki. Stopal je čisto počasi in gledal v stran, da bi se ovea ne prestrašila. Potem se je nenadoma vrgel na žival.

"Me-e-e! Uboj! Pomoč! . . . Umiram!" je kričala ovea.

Dvonožec je udaril na čelo, tako da je padla na tla. Potem jo je zadavil z rokami, jo zgrabil za kožuh in jo zavlekel k drevesu, ki je bilo zdaj njegovo stanovanje.

Z ostrim kamnom je preluknjal kožo in jo začel trgati z nohtovi. Njegova žena je prilezla doli in mu pomagala. Delala sta pridno z zobmi, da bi bila hitreje gotova; sredi dela pa sta prenehala in se pogledala z veselimi očmi.

"Kako je bilo to okusno!" je vzkliknil mož.

"Čudovito!" je pritrdila njegova žena. "Pojdi, nesiva najinemu mladiču kožuh, potem jeva dalje."

Dvonožec je pil ovejšo kri in ugriznil globoko v meso.

"Čutim se tako močnega kot še nikoli!" je viknil "Zdaj naj lev le pride! Z menoj mu bo opravka!"

Potegnila sta kožo doli in zavila vanjo otroka, ki je kmalu potem zaspal gorko in dobro. Potem sta zavlekla ostanek ovee v svoje domovanje in jedla od tega. Po vsakem zagrizku, ki sta ga založila, čutila sta se bolj zdrava in krepkejša. Nič več nista mislila na mrz in dež, pač pa sta govorila zadovoljno o bodočnosti.

"Tudi jaz hočem imeti tak ovejši kožuh," je rekla žena.

"Dobiš ga," je odvrnil mož in glodal kost. "Če ne najdeva kake druge živali, ki ima še bolj mehak in gorek kožuh. Ker tudi jaz hočem imeti kožuh. . . In potem bi lahko razpela ovejšo kožo pod streho, tako da ne bi moglo deževati v najino drevosno stanovanje. Jutri pobijem še nekaj ovac in jih privlečem semkaj."

"In midva jih pojeva," se je veselila žena.

"Gotovo," je rekel mož. "Vsak dan bova jedla meso. Dobro je, da sva prišla na to misel; ribe v reki se me zdaj namreč boje."

"Pazi, da se ti ne pripeti kaka nesreča!" je rekla.

"Previden bom," je odvrnil. "Jutri zjutraj grem k reki in poiščem več ostrih kamnov, za sluščaj, da izgubim tega, ki ga imam. . . . Veš kaj. . . privezal bom tak oster kamen s srobotom na konec dolge veje. . . razumeš. Tako oveo lahko zadenem in ubijem, predno pridem popolnoma do nje. Ker živali se bodo seveda bale pred menoj, ko zvedo, da sem eno izmed njih ubil."

Medtem ko sta se tako razgovarjala, zbrale so se vse živali gozda na travniku — kakor prve noči po prihodu novih živali.

"Dvonožec je umoril oveo!" je kričal vrabec in hitel z novico dalje, čeravno je bil moker in razkušan od dežja.

"Dvonožec je ubil oveo in govedo in kozo!" je vpila vrana in ploskala z mokrim peruti.

"Stoji!" je klical govedo. "Še sem pri življenju, čeravno sem pripravljeno na najhujše."

"Dvonožec je pomoril vse živali v gozdu. . . Zdaj sedi sredi travnika in žre leva!" je šepetalo bičevje.

In vse živali so drle na travnik, da bi izvedele, kaj se je dogodilo. Sredi skupščine je stal lev s ponošno dvignjeno glavo:

"Kakšen nemir je to!"

"Ali smem govoriti?" je klical orangutan in molil prst v zrak. "Sedel sem na palmi in vse videl. Bilo je strahovito."

"Ti si pravzaprav slab patron!" je rekel lev. "Ti delaš tvoje lastno sorodstvo slabo."

"Sorodstvo je zelo zelo oddaljeno!" je odvrnil orangutan. "Opozarjam vas, da sem izrecno zavrnil vsako odgovornost za ta Dvonožca, ki sta naši družini pravzaprav samo v nečast. — Sedel sem torej na drevesu in videl, kako je mož pridrel, se vrgel na oveo in jo zadavil. Potem je vlekel ubogi stvor k drevesu, na katerem stanuje. Plazil sem se za njim in videl kako je ovejše truplo raztrgal na kose. Njegova žena mu je pomagala pri tem in potem sta se vsedla oba na drevo in jedla."

"Kaj je to vse?" je vprašal lev. "Jaz sem sam pojedel že mnogo ovac v mojem življenju, čeravno mi je jelenje meso ljubše! Zakaž bi si Dvonožec ne smel vzeti kosa mesa, če ima voljo nanj?"

"Če smem pripomniti," je začelo zdaj govedo, "bi rad opomnil na to, kar vem rekel, ko smo bili tu zadnjič zbrani. Ti lahko govoriš lev, tebi dvonožec ne more do živga. Nas pa požre. Ali vse eno bi se moral čuvati tudi ti. Mogel bi ti postati nevaren dvojniki. Kaj če dobi veliko otrok ki pojedjo vse ovee!"

"Ostanejo še vedno goveda," je rekel smeje lev in njegovo strašno zobovje je zablestelo.

(Dalje prihodnjaj).

NAZNANIO IN ZAHALA.

S tem naznanjam vsem sorodnikom in znanom, da je moj ljubljni soprog in oče

Anton Funtek

po dolgi in mučni bolezni umrl dne 2. januarja, 1922. Pokopali smo ga dne 5. jan. t. l. na katoliški pokopališče v Kemmerer, Wyo.

Pri tej priliki se prav lepo zahvaljujem vsem, ki so mi v tej težki in žalostni uri stali na strani in pomagali na en ali drugi način. Posebno se zahvalim vsem družtvam, katerih član je bil pokojnik, ki so mi darovali krasne vence in se polnoštevilno vdeležili spreveda na pokopališče. Še enkrat moja najlepša zahvala vsem.

Pokojnik je doma iz Luče, Savinjska dolina na Štajerskem v Jugoslaviji in zapušta tam dva brata in dve sestri v tej deželi pa enega brata. Zahajajo ostali: Marija Funtek, soprog; Anton Funtek ml., sin, in Marija Funtek ml., hči. Sublet, Wyo.

NAZNANIO IN ZAHALA.

Zalostnim srcem poročam vsem znanecem in prijateljem, da je za vedno zaspala moja ljubljena soproga in mati

Uršula Perhaj,

v starosti 43 let. Dne 31. dec. 1921 je bila še zdrava in se skupno zahvala z nami in veselila prihodnjega novega leta, ob 10 uri zvečer se dvigne iz stola, stopi iz sobe v kuhinjo in se takoj zgrudila v nezavest, vsa prizadevanja jo obuditi so bila zaman, umrla je. Pogreb se je vršil dne 3. jan. 1922. Tu izrekam najlepšo zahvalo vsem bližnjim prijateljem, znanecem in sorodnikom, ki ste prišli mi na pomoč v tej nesreči in me tolažili mene in otroke. Lepa hvala nje bratu Geo. Muhiču iz Butte, Mont., za krasen venec in za vdeležbo pri pogrebu. Na tem mestu želim izreči mojo najtoplejšo zahvalo vsem za nebrojne vence, ki ste jih darovali in položili na njeno krsto v zadnji blagi ji spomin. Lepa hvala vsem, ki so se vdeležili pogreba in jo spremlili k zadnjem počitku v velikem številu. Lepa hvala vsem. Pokojni mirno, draga soproga in mati! Zahajajo ostali: Anton Perhaj, soprog; Tony, Mary, Annie in Rozl, otroci. Vsi v Klein, Mont.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja moj prijatelj Louis Hantar, rad tudi bi vedel, kje je Tony Brus. Prvi se nahaja menda nekje v državi Montani in drugi pa nekje v Coloradi. Cenjene ropake uljudno prosim, če kdo ve za njih naslove, naj mi to naznani ako bodeta pa sama čitala na oglas, naj se prijavi na moj naslov: Mike Halidia, P. O. Box 2, Pochontas, Ill. (Adv.)

DOMAČA IZKUŠENA ZDRAVILA

za lišaje, ogree in enake mazolec in izpahke, je tudi zelo dobro za revmatizem. Kadar pošljete naročilo, priložite \$1.00 za stroške. Naslov je: FRANK GRADISAR, P. O. Box 157, ELY, MINN. (Adv.)

PISMENO NAJ SE PRIGLASI.

Rad bi sporočil moji rojakinji pismeno od njene sestre in brata iz njene rojstne hiše obe Svetina. Njeno rojstno ime je Marija Ratajc. Naj mi piše in ji sporočim vse. Moj naslov je: Mike Storr, P. O. Box 664, Libby, Mont. (Adv.)

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti iz tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na SLOVENSKO, HRVATSKO, DALMACIJO IN ISTRO.

Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgaroko in Rumunoko. Jamčimo za vse poslani denar, enako kot pred vojno, da boe hitro in točno izplačan.

PRODAJAMO SIFKARTE NA VSE LINIJE.

Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Ponedeljek in soboto do 8:30.

KASPAR STATE BANK,
 1900 Blue Island Avenue CHICAGO, ILL.

Kapital, vloga in prebitki znašajo bliso \$12,000,000.